

Kohtulahendite kogumik

EUROOPA KOHTU OTSUS (teine koda)

19. juuli 2012*

EMÜ-Türgi assotsiatsioonileping — Assotsiatsiooninõukogu otsus nr 1/80 — Artikli 7 esimene lõik —
Liikmesriigi tööturul seaduslikult töötava Türgi päritolu töötaja pereliikmete õigus riigis elada —
Türgi päritolu töötajaga abielus olnud ja temaga enam kui kolm aastat koos elanud Tai kodanik

Kohtuasjas C-451/11,

mille ese on ELTL artikli 267 alusel Verwaltungsgericht Gießeni (Saksamaa) 11. augusti 2011. aasta otsusega esitatud eelotsusetaotlus, mis saabus Euroopa Kohtusse 1. septembril 2011, menetluses

Natthaya Dülger

versus

Wetteraukreis,

EUROOPA KOHUS (teine koda),

koosseisus: koja esimees J. N. Cunha Rodrigues (ettekandja), kohtunikud U. Lõhmus, A. Rosas, A. Ó Caoimh ja C. G. Fernlund,

kohtujurist: Y. Bot,

kohtusekretär: ametnik K. Malacek,

arvestades kirjalikus menetluses ja 10. mai 2012. aasta kohtuistungil esitatud,

arvestades kirjalikke märkusi, mille esitasid:

- N. Dülger, esindaja: *Rechtsanwalt* Ch. Momberger,
- Wetteraukreis, esindaja: D. Mayer,
- Saksamaa valitsus, esindaja: A. Wiedmann,
- Itaalia valitsus, esindaja: G. Palmieri, keda abistas *avvocato dello Stato* G. Palatiello,
- Austria valitsus, esindaja: F. Koppensteiner,
- Euroopa Komisjon, esindajad: V. Kreuzsitz ja G. Rozet,

olles 7. juuni 2012. aasta kohtuistungil ära kuulunud kohtujuristi ettepaneku,

* Kohtumenetluse keel: saksa.

on teinud järgmise

otsuse

- 1 Eelotsusetaotlus puudutab küsimust, kuidas tõlgendada 19. septembri 1980. aasta assotsiatsiooninõukogu otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta (edaspidi „otsus nr 1/80”) artikli 7 esimese lõigu esimest taanet. Assotsiatsiooninõukogu asutati lepinguga, millega loodi assotsiatsioon Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel ning millele kirjutasiid 12. septembril 1963 Ankaras alla ühelt poolt Türgi Vabariik ning teiselt poolt EMÜ liikmesriigid ja ühendus ning mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ (EÜT 1964, 217, lk 3685; ELT eriväljaanne 11/11, lk 10, edaspidi „assotsiatsioonileping”).
- 2 Taotlus esitati vaidluses Tai kodanik N. Dülgeri ja Wetteraukreisi (Wetterau omavalitsusüksus) vahel seoses viimase otsusega keelduda N. Dülgerile elamisloa väljastamisest.

Õiguslik raamistik

Liidu õigus

EMÜ-Türgi assotsiatsioon

– Assotsiatsioonileping

- 3 Assotsiatsioonilepingu artikli 2 lõike 1 kohaselt on lepingu eesmärk aidata kaasa jätkuvalle ja tasakaalustatud kaubandus- ja majandussidemete tugevnemisele lepingupoolte vahel, sealhulgas tööjõu valdkonnas, kohaldades järk-järgult töötajate vaba liikumist, samuti kaotades asutamisvabaduse ning teenuste osutamise vabaduse piirangud eesmärgiga parandada Türgi elanike elatustaset ning hõlbustada Türgi Vabariigi hilisemat ühinemist Euroopa Ühendusega.

– Lisaprotokoll

- 4 Lisaprotokollis, millele kirjutati alla 23. novembril 1970 Brüsselis ning mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 19. detsembri 1972. aasta määrusega (EMÜ) nr 2760/72 (EÜT L 293, lk 1, edaspidi „lisaprotokoll”), on vastavalt selle protokollis artiklile 1 sätestatud assotsiatsioonilepingu artiklis 4 ette nähtud üleminekuperioodi tingimused, kord ja ajakava. Lisaprotokollis artikli 62 kohaselt on lisaprotokoll lepingu lahutamatu osa.
- 5 Protokollis artikkel 59 sätestab:

„Türgit ei kohelda lisaprotokolliga hõlmatud valdkondades soodsamalt, kui liikmesriigid kohtlevad üksteist vastavalt ühenduse asutamislepingule.” [Mitteametlik tõlge]

– Otsus nr 1/80

- 6 Otsuse nr 1/80 põhjenduse 3 kohaselt on selle otsuse eesmärk kehtestada töötajate ja nende pereliikmete suhtes sotsiaalvaldkonnas soodsam regulatsioon, kui on ette nähtud assotsiatsiooninõukogu otsuses nr 2/76, mille assotsiatsiooninõukogu võttis vastu 20. detsembril 1976.

7 Otsuse nr 1/80 artikkel 7 sätestab:

„Liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi päritolu töötaja pereliikmetel, kellel on lubatud asuda töötaja juurde elama, on:

- arvestades ühenduse liikmesriikide töötajate eesõigusi, õigus võtta vastu kõiki tööpakkumisi mis tahes töökohale, kui nad on asjaomases liikmesriigis seaduslikult elanud vähemalt kolm aastat;
- õigus vabale juurdepääsule kõigile palgalistele töökohtadele omal valikul pärast seda, kui nad on selles liikmesriigis seaduslikult elanud vähemalt viis aastat.

Türgi päritolu töötajate lastel on pärast vastuvõtvast riigis kutsehariduse omandamist õigus võtta asjaomases liikmesriigis vastu kõiki tööpakkumisi mis tahes töökohale, sõltumata liikmesriigis elamise kestusest, tingimusel et üks vanematest on asjaomases liikmesriigis seaduslikult töötanud vähemalt kolm aastat.” [Mitteametlik tõlge]

Muud liidu õiguse normid

- 8 Nõukogu 15. oktoobri 1968. aasta määruse (EMÜ) nr 1612/68 töötajate liikumisvabaduse kohta ühenduse piires (EÜT L 257, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 15), mida on muudetud nõukogu 27. juuli 1992. aasta määrusega (EMÜ) nr 2434/92 (EÜT L 245, lk 1; ELT eriväljaanne 05/02, lk 69) (edaspidi „määrus nr 1612/68”), artikli 10 lõige 1 on sõnastatud järgmiselt:

„Sõltumata kodakondsusest on õigus asuda elama töötaja juurde, kes on ühe liikmesriigi kodanik ja kes töötab teise liikmesriigi territooriumil:

- a) tema abikaasal ja nende järglastel, kes on alla 21-aastased või ülalpeetavad;
- b) töötaja ja tema abikaasa ülalpeetavatel sugulastel ülenevas liinis.”

- 9 Määruse nr 1612/68 artikkel 10 tunnistati kehtetuks Euroopa Parlamendi ja nõukogu 29. aprilli 2004. aasta direktiivi 2004/38/EÜ, mis käsitleb Euroopa Liidu kodanike ja nende pereliikmete õigust liikuda ja elada vabalt liikmesriikide territooriumil ning millega muudetakse määrust (EMÜ) nr 1612/68 ja tunnistatakse kehtetuks direktiivid 64/221/EMÜ, 68/360/EMÜ, 72/194/EMÜ, 73/148/EMÜ, 75/34/EMÜ, 75/35/EMÜ, 90/364/EMÜ, 90/365/EMÜ ja 93/96/EMÜ (EÜT L 158, lk 77; ELT eriväljaanne 05/05, lk 46, ning parandused ELT 2004 L 229, lk 35, ELT 2005, L 197, lk 34 ja ELT 2007, L 204, lk 28), artikli 38 lõikega 1.

- 10 Direktiivi 2004/38 artikli 5 lõige 2 sätestab:

„Pereliikmetelt, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, nõutakse üksnes määrusele (EÜ) nr 539/2001 või, kui see on asjakohane, liikmesriigi õigusele vastavat sissesõiduviiat. Käesoleva direktiivi kohaldamisel vabastab artiklis 10 nimetatud kehtiv elamisluba sellised pereliikmed viisanõudest.

Liikmesriigid annavad sellistele isikutele kõik võimalused vajalike viisade omandamiseks. Sellised viisad antakse tasuta ja võimalikult kiiresti, kiirendatud menetlusega.”

- 11 Direktiivi artikkel 6 „Kuni kolmekuuline elamisõigus” sätestab:

„1. Liidu kodanikel on õigus elada teise liikmesriigi territooriumil kuni kolm kuud, ilma et nad peaksid täitma muid tingimusi või formaalsusi peale nõude omada kehtivat isikutunnistust või passi.

2. Lõike 1 sätteid kohaldatakse ka nende liidu kodanikuga kaasas olevate või ühinevate pereliikmete suhtes, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid kellel on kehtiv pass.”

12 Direktiivi artikli 7 lõike 2 kohaselt laieneb üle kolmekuuline elamisõigus ka pereliikmetele, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, kuid kes on liidu kodanikuga vastuvõtvast liikmesriigis kaasas või ühinevad temaga.

13 Direktiivi artikli 38 lõige 3 on sõnastatud järgmiselt:

„Viiteid kehtetuks tunnistatud sätetele ja direktiividele käsitatakse viidetena käesolevale direktiivile.”

Saksa õigus

14 30. juuli 2004. aasta seaduse, mis käsitleb välismaalaste elamist, töötamist ja integratsiooni liitvabariigi territooriumil (Gesetz über den Aufenthalt, die Erwerbstätigkeit und die Integration von Ausländern im Bundesgebiet; *Bundesgesetzblatt*, edaspidi „*BGBI.*”, 2004 I, lk 1950) põhikohtuasja asjaoludele kohaldatavas redaktsioonis (*BGBI.* 2008 I, lk 162, edaspidi „*Aufenthaltsgesetz*”) § 4 lõige 5 näeb ette:

„Välismaalane, kellel on [assotsiatsioonilepingust] tulenevalt riigis elamise õigus, on kohustatud tõendama elamisõiguse olemasolu elamisloaga, kui tal ei ole elama asumise luba ega tähtajatut Euroopa Ühenduses elamise luba. Elamisluba väljastatakse asjaomase isiku taotlusel.”

Põhikohtuasi ja eelotsuse küsimus

15 Põhikohtuasja kaebaja N. Dülger sisenes Saksamaa territooriumile 30. juunil 2002 turismiviisiga. Ta abiellus 12. septembril 2002 Taanis Türgi kodanik M. Dülgeriga.

16 M. Dülgeril on alates 1988. aastast Saksamaal väljastatud tähtajatu elamisluba. Dülgerite kooselu jooksul töötas M. Dülger 1. oktoobrist 2002 kuni 30. juunini 2004, 1. augustist 2004 kuni 8. juunini 2005, 1. märtsist 2006 kuni 15. märtsini 2008 ning 1. juunist 2008 kuni 31. detsembrini 2009 selles liikmesriigis eri tööandjate juures.

17 N. Dülger taotles 18. septembril 2002 elamisluba. Ta märkis, et ta on abielus ja et tal on kaks 1996. ja 1998. aastal Tais sündinud last. Ta sai oma abikaasaga perekondliku kooselu alustamiseks tähtajalise elamisloa, mida hiljem pikendati korduvalt, viimati 10. septembrist 2008 kuni 26. juunini 2011. 21. juunil 2011 väljastati N. Dülgerile „viibimisluba, kuni tehakse otsus elamisloa väljastamise või pikendamise kohta”.

18 Põhikohtuasja kaebaja tütreid sisenesid Saksamaa territooriumile 1. juulil 2006.

19 N. Dülger lahkus 3. juunil 2009 oma abikaasa juurest ja asus koos oma kahe tütrega elama Friedbergis (Saksamaa) asuvasse naiste turvakodusse. Sellest ajast alates makstakse talle sotsiaalseadustiku (Zweites Buch Sozialgesetzbuch, edaspidi „*SGB II*”) II jao „Tööotsijate põhihüvitis” (Grundsicherung für Arbeitsuchende) alusel sotsiaalhüvitisi.

20 M. Dülgeriga sõlmitud abielu lahutamise otsus jõustus 3. veebruaril 2011.

21 Wetterau omavalitsusüksuse pädev migratsiooniasutus (edaspidi „migratsiooniasutus”) juhtis 9. septembri 2009. aasta kirjas põhikohtuasja kaebaja tähelepanu sellele, et pärast abikaasa juurest lahkumist on ta omandanud autonoomse üheaastase riigis elamise õiguse, mil see kehtib ilma kohustuseta tõendada, et põhikohtuasja kaebaja on suuteline ennast ja oma lapsi ülal pidama. Talle anti teada, et kui ta peaks pärast 4. juunit 2010 ikka veel sõltuma sotsiaalabist, ei kontrollita enam tema ja

tema laste elamisloa kehtivuse tingimusi ning tal tuleb Saksamaa territooriumilt lahkuda. Riigis elamise õigus jääb põhikohtuasja kaebajale alles vaid siis, kui nii tema ise kui ka tema lapsed tulevad sellest kuupäevast alates toime iseseisvalt.

- 22 N. Dülger taotles 18. septembril 2009 Aufenthaltsgesetzi § 4 lõike 5 alusel elamisluba, kuna liikmesriigi tööturul seaduslikult töötava Türgi päritolu töötaja pereliikmena, kes on elanud nimetatud isikuga seaduslikult koos vähemalt kolm aastat, oli ta omandanud otsuse nr 1/80 artiklis 7 ettenähtud õigused.
- 23 Migratsiooniasutus jättis 15. märtsi 2010. aasta otsusega põhikohtuasja kaebaja taotluse rahuldamata, kuna ta ei ole otsuse nr 1/80 artiklist 7 tulenevaid õigusi omandanud. Kõnealusele sättele võivad tugineda vaid Türgi päritolu töötaja Türgi päritolu pereliikmed.
- 24 Põhikohtuasja kaebaja esitas selle otsuse peale kaebuse, väites, et otsuse nr 1/80 artikkel 7 ei sisalda pereliikmete kodakondsuse kohta ühtki eritingimust. Ta palus eelotsusetaotluse esitanud kohtul migratsiooniasutuse otsus tühistada ja viimast kohustada Aufenthaltsgesetzi § 4 lõike 5 alusel talle elamisluba andma.
- 25 Eelotsusetaotluse esitanud kohus nendib, et põhikohtuasja kaebajale saab Aufenthaltsgesetzi § 4 lõike 5 alusel elamisloa anda üksnes juhul, kui tal on lubatud otsuse nr 1/80 artikli 7 alusel Saksamaa territooriumil elada. Asjaomase kohtu arvates tõstatub selles sättes nimetatud tingimusi arvestades käesoleval juhul üksnes küsimus, kas N. Dülgerit kui Tai kodanikku saab pidada liikmesriigi tööturul seaduslikult töötava Türgi päritolu töötaja pereliikmeks.
- 26 Neil asjaoludel otsustas Verwaltungsgericht Gießen menetluse peatada ja esitada Euroopa Kohtule järgmise eelotsuse küsimuse:

„Kas Tai kodanik, kes oli abielus liikmesriigi tööturul seaduslikult töötava Türgi päritolu töötajaga ja on pärast temaga ühinemiseks loa saamist elanud temaga katkematult koos üle 3 aasta, saab tugineda [...] otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu esimesest taandest tulenevatele õigustele, mille tulemusena on ta kõnealuse sätte vahetu õigusmõju tõttu omandanud riigis elamise õiguse?”

Eelotsuse küsimuse analüüs

- 27 Eelotsusetaotluse esitanud kohus soovib sisuliselt teada, kas otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et Türgi päritolu töötaja pereliige, kes on mõne muu kolmanda riigi kui Türgi kodanik, võib vastuvõtvast liikmesriigis sellest sättest tulenevatele õigustele tugineda, kui kõik muud nimetatud sättes ette nähtud tingimused on täidetud.
- 28 Otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu kohaselt on Türgi päritolu töötaja pereliikmetel selles nimetatud tingimustele vastamise korral autonoomne õigus vabale juurdepääsule vastuvõtva liikmesriigi tööturule. Euroopa Kohus on selles osas korduvalt sedastanud, et nimetatud artikli 7 esimeses lõigus Türgi päritolu töötaja pereliikmele vastuvõtvast liikmesriigis töötamiseks antud õigus eeldab tingimata seda, et huvitatud isikul oleks vastav elamisõigus, ilma milleta kaotaks tööturule vaba juurdepääsu ja seal tegelikult töötamise õigus igasuguse mõju (vt eelkõige 18. juuli 2007. aasta otsus kohtuasjas C-325/05: Derin, EKL 2007, lk I-6495, punkt 47, ja 22. detsembri 2010. aasta otsus kohtuasjas C-303/08: Bozkurt, EKL 2010, lk I-13445, punkt 36).
- 29 Vastavalt otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesele lõigule sõltub selles sättes ette nähtud õiguste omandamine kolmest kumulatiivsest tingimusest:
- asjaomane isik peab olema vastuvõtva liikmesriigi seaduslikul tööturul töötava Türgi päritolu töötaja pereliige;

- selle liikmesriigi päev asutus on kõnealusel isikul lubanud asuda asjaomase töötaja juurde elama;
 - ta on vastuvõtva liikmesriigi territooriumil teatava ajaperioodi vältel seaduslikult elanud.
- 30 Eelotsusetaotlusest ja eelkõige eelotsuse küsimuse sõnastusest tuleneb, et N. Dülger abiellus Saksamaa tööturul seaduslikult töötava Türgi päritolu töötajaga ja elas temaga alates nende abielu sõlmimisest 2002. aasta septembris pärast selles liikmesriigis ühinemiseks loa saamist kuni nende abielu lahutamiseni 2009. aasta juunis katkematult koos. Eelmises punktis osutatud tingimused on esmapilgul täidetud.
- 31 Saksamaa, Itaalia ja Austria valitsus väidavad aga, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu tähenduses hõlmab mõiste „pereliige” üksnes Türgi päritolu töötaja pereliikmeid, kes on samuti Türgi kodanikud. Nii takistab asjaolu, et N. Dülger on Tai kodanik, tal selles sättes ette nähtud õigustele tugineda.
- 32 Selle väitega ei saa nõustuda.
- 33 Väljakujunenud kohtupraktika kohaselt on otsuse nr 1/80 artikkel 7 liidu õiguse lahutamatu osa (20. septembri 1990. aasta otsus kohtuasjas C-192/89: Sevince, EKL 1990, lk I-3461, punktid 8 ja 9, ja 29. märtsi 2012. aasta otsus liidetud kohtuasjades C-7/10 ja C-9/10: Kahveci ja Inan, punkt 23).
- 34 Kõnealuse artikli 7 esimene lõik ei sisalda töötaja pereliikme mõiste määratlust ega nimetatud mõiste tähenduse ja ulatuse kindlakstegemiseks sõnaselget viidet liikmesriikide õigusele. Peale selle ei ole selles esitatud tingimust pereliikme kodakondsuse kohta.
- 35 Euroopa Kohtu praktikast nähtub ka, et töötaja pereliikme mõiste ei hõlma mitte ainult tema veresugulasi (vt 30. septembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-275/02: Ayaz, EKL 2004, lk I-8765, punkt 46).
- 36 Neil asjaoludel ning selleks, et tagada otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus esitatud mõiste „pereliige” ühetaoline kohaldamine kõikides liikmesriikides, tuleb seda mõistet kogu liidus tõlgendada autonoomselt ja ühetaoliselt (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Ayaz, punkt 39).
- 37 Nagu Euroopa Kohus on sedastanud, tuleb mõistet töötaja „pereliige” tõlgendada vastavalt selle mõiste eesmärgile ning kontekstile, milles see esineb (eespool viidatud kohtuotsus Ayaz, punkt 40).
- 38 Sellega seoses tuleb märkida, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus sätestatud õiguste järkjärgulise omandamise süsteem taotleb kahte eesmärki.
- 39 Kõigepealt, enne kui algne kolmeaastane periood on lõppenud, on nimetatud sätte eesmärk võimaldada sisserändajast töötaja pereliikmetel viimase juures elada, et soodustada sel viisil perekonna taasühinemise kaudu vastuvõtvasse liikmesriiki seaduslikult integreerunud Türgi päritolu töötaja töötamist ja elamist (vt eelkõige eespool viidatud kohtuotsus Kahveci ja Inan, punkt 32 ja seal viidatud kohtupraktika).
- 40 Sama sätte teine eesmärk on tugevdada Türgi päritolu võörtöötaja perekonna jätkusuutlikku lõimumist vastuvõtvas liikmesriigis, andes asjaomasele pereliikmele pärast kolme aastat seaduslikku elamist selles liikmesriigis võimaluse ise tööturule siseneda. Selliselt taotletav peamine eesmärk on tugevdada nimetatud pereliikme positsiooni, kes on selleks ajaks vastuvõtvasse liikmesriiki juba seaduslikult integreerunud, andes talle kõnealuses riigis vahendid oma vajaduste rahuldamiseks ja endale seega võörtöötajast sõltumatu olukorra loomiseks (vt eelkõige 11. novembri 2004. aasta otsus kohtuasjas C-467/02: Cetinkaya, EKL 2004, lk I-10895, punkt 25, ning eespool viidatud kohtuotsus Kahveci ja Inan, punkt 33).

- 41 Sellest tuleneb, et perekonna taasühinemisel on otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõiguga kehtestatud süsteemis keskne ülesanne.
- 42 Perekonnaelu elamise võimaldamiseks möödapääsmatu abinõuna aitab liikmesriigi tööturul seaduslikult töötava Türgi päritolu töötaja perekonna taasühinemine kaasa nii nende elukvaliteedi parandamisele kui ka nende integreerumisele sellesse riiki ning seeläbi soodustab asjaomase ühiskonna sotsiaalset ühtekuuluvust.
- 43 Saksamaa valitsus väidab aga, et nii assotsiatsioonilepingu kui otsuse nr 1/80 mõte ja eesmärk räägivad vastu ideele, et selle otsuse artikli 7 esimene lõik on kohaldatav ka isikutele, kes ei ole Türgi kodanikud. Nimetatud lepingu esmane eesmärk on majanduslik. Türgi päritolu töötaja kolmanda riigi kodanikust abikaasale elamisloa andmise võimaluse ettenägemine ei kuulu seega nimetatud eesmärgil loodud assotsiatsiooni valdkonda.
- 44 Selle argumendiga ei saa nõustuda.
- 45 Kuigi vastab tõele, et assotsiatsioonilepingu artikli 2 lõike 1 kohaselt on lepingu eesmärk aidata kaasa jätkuvalle ja tasakaalustatud kaubandus- ja majandussidemete tugevnemisele Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel, tuginesid lepingupooled olukorras, kus nad nägid otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus Türgi päritolu töötaja pereliikmetele ette võimaluse asjaomase isikuga riigis, kus viimane töötab, ühineda, eesmärkidele, mis lähevad majanduslikest kaalutlustest selgesti kaugemale.
- 46 Otsuse nr 1/80 artikkel 7 asub selle otsuse II peatüki „Sotsiaalsätted” 1. jaos. Nimetatud jagu käsitleb tööhõivet ja töötajate vaba liikumist.
- 47 Perekonna taasühinemise soodne mõju perekonnaelule, elukvaliteedile ning Türgi päritolu töötaja integreerumisele liikmesriiki, kus viimane töötab ja elab, ei sõltu ilmselgelt tema pereliikmete kodakondsusest, kellel on lubatud asuda selles riigis tema juurde elama.
- 48 Peale selle on Euroopa Kohus juba sedastanud, et otsuse nr 1/80 sotsiaalsätted, mille sekka kuulub ka asjaomase artikli 7 esimene lõik, moodustavad töötajate liikumisvabaduse ellurakendamise lisaetapi, võttes eeskujuks ETLT artiklid 45, 46 ja 47 ning et nendes artiklites tunnustatud põhimõtted peavad laienema niivõrd, kuivõrd võimalik, Türgi kodanikele, kelle õigused on asjaomase otsusega määratletud (vt selle kohta 23. jaanuari 1997. aasta otsus kohtuasjas C-171/95: Tetik, EKL 1997, lk I-329, punkt 20, ja 17. aprilli 1997. aasta otsus kohtuasjas C-351/95: Kadiman, EKL 1997, lk I-2133, punkt 30).
- 49 Euroopa Kohtu praktikast tuleneb ka, et mõiste „pereliige” ulatuse kindlaksmääramisel otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu tähenduses tuleb aluseks võtta selle mõiste tõlgendus juhtudel, kui tegemist on liidu liikmesriikide kodanikest töötajate vaba liikumisega, täpsemini määruse nr 1612/69 artikli 10 lõike 1 tunnustatud ulatus (eespool viidatud kohtuotsus Ayaz, punkt 45).
- 50 Nimetatud määruse artikli 10 lõige 1 näeb ette, et liikmesriigi kodanikust töötaja pereliikmetel on sõltumata kodakondsusest õigus asuda töötaja juurde elama liikmesriiki, kus see töötaja töötab.
- 51 Asjaomane säte tunnustati kehtetuks, kuid direktiivi 2004/38 artikli 6 lõikes 2 ja artikli 7 lõikes 2 on nähtud ette ka põhimõte, et liidu kodaniku pereliikmetel, kes ei ole liikmesriigi kodanikud, on õigus olla liidu kodanikuga vastuvõtvast liikmesriigis kaasas või temaga seal ühineda.
- 52 Perekonna taasühinemise õiguse võimalik piirang, mis paratamatult tuleneb sellest, kui otsuse nr 1/80 artikli 7 esimesest lõigust tulenevaid õigusi saab kohaldada üksnes pereliikmetele, kes on Türgi kodanikud, kahjustaks selle sätte eesmärki.

- 53 Selline piirang oleks vastuolus ka õigusega era- ja perekonnaelu austamisele, nagu seda Euroopa Liidu põhiõiguste harta artiklis 7 tunnustatakse. Kuna otsuse nr 1/80 artikkel 7 on liidu õiguse lahutamatu osa, on liikmesriigid kohustatud harta artiklist 7 tulenevaid kohustusi täitma, arvestades asjaolu, et harta samaväärset õigusjõudu aluslepingutega on ELL artikli 6 lõikes 1 tunnustatud.
- 54 Nagu kohtujurist oma ettepaneku punktides 50–53 märkis, on otsuse nr 1/80 artikli 7 esimeses lõigus esitatud mõiste „pereliikmed” eelnimetatud tõlgendus seda enam põhjendatud, et selleni jõuab ka assotsiatsiooninõukogu 19. septembri 1980. aasta otsuse nr 3/80 alusel, mis käsitleb Euroopa ühenduste liikmesriikide sotsiaalkindlustussüsteemide kohaldamist Türgi töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT 1983, C 110, lk 60).
- 55 Otsuse nr 3/80 artikli 1 punkt a näeb muu hulgas ette, et mõistel „pereliige” on selle otsuse kohaldamisel tähendus, mis sellele anti nõukogu 14. juuni 1971. aasta määruse (EMÜ) nr 1408/71 sotsiaalkindlustusskeemide kohaldamise kohta ühenduse piires liikuvate töötajate ja nende pereliikmete suhtes (EÜT L 149, lk 2; ELT eriväljaanne 05/01, lk 35) artikliga 1.
- 56 Euroopa Kohus, kellel on palutud tõlgendada määruse nr 1408/71 artikli 2 lõike 1 isikulist kohaldamisala, on korduvalt sedastanud, et nimetatud määruse artikli 2 lõige 1 viitab kahele täiesti erinevale isikute kategooriale: ühelt poolt töötajad ning teiselt poolt nende pereliikmed ja ülalpeetavad. Esimesed peavad määruse kohaldamisalasse kuulumiseks olema mõne liikmesriigi kodanikud, või mõne liikmesriigi territooriumil elavad kodakondsuseta isikud või pagulased. Seevastu ei ole seatud ühtegi kodakondsuse tingimust liidu kodanikust töötaja pereliikmetele või ülalpeetavatele, et määrus oleks neile kohaldatav (vt eelkõige 30. aprilli 1996. aasta otsus kohtuasjas C-308/93: Cabanis-Issarte, EKL 1996, lk I-2097, punkt 21, ja 25. oktoobri 2001. aasta otsus kohtuasjas C-189/00: Ruhr, EKL 2001, lk I-8225, punkt 19).
- 57 Peale selle on Euroopa Kohus sedastanud ka seda, et otsuse nr 3/80 kohaldamisala määratlus, mis on toodud selle otsuse artiklis 2, põhineb määruse nr 1408/71 artikli 2 lõikes 1 toodud samal määratlusel (4. mai 1999. aasta otsus kohtuasjas C-262/96: Sürül, EKL 1999, lk I-2685, punkt 84).
- 58 Nagu eelotsusetaotluse esitanud kohus on rõhutanud, ei sea otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu tõlgendust, mis põhineb kõigil eespool nimetatud kaalutlustel, kahtluse alla asjaolu, et Euroopa Kohus on mitmes selle sätte kohaldamist puudutavas kohtuotsuses viidanud töötaja pereliikmete Türgi kodakondsusele (vt 16. märtsi 2000. aasta otsus kohtuasjas C-329/97: Ergat, EKL 2000, lk I-1487, punkt 67; 22. juuni 2000. aasta otsus kohtuasjas C-65/98: Eyüp, EKL 2000, lk I-4747, punkt 48; eespool viidatud kohtuotsus Derin, punkt 48, ning eespool viidatud kohtuotsus Bozkurt, punkt 46).
- 59 Kõigis neis kohtuotsustes puudutas põhikohtuasi otsusega nr 1/80 ette nähtud soodsama kohtlemise laienemist Türgi päritolu töötaja lastele või abikaasale, kes on samuti Türgi kodanikud. Siiski ei oma Euroopa Kohtu viide pereliikmete kodakondsusele mingit eriomast tähtsust.
- 60 Saksamaa, Itaalia ja Austria valitus väidavad ka seda, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõike laiendav tõlgendamine laiendaks ülemäära otsuse nr 1/80 isikulist kohaldamisala ning lubaks kolmandate riikide kodanikel, kelle arvu on keeruline kindlaks teha, sellele sättele tugineda.
- 61 Selles osas piisab meenutamisest, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimene lõik näeb sõnaselgelt ette, et perekonna taasühinemine eeldab vastuvõtva liikmesriigi õigusnormide kohaselt välja antud luba asuda Türgi päritolu töötaja juurde elama (eespool viidatud kohtuotsused Ayaz, punktid 34 ja 35, ning Derin, punkt 63).
- 62 Selle tingimuse olemasolu, millega välistatakse asjaomase artikli 7 esimese lõigu kohaldamisalast Türgi päritolu töötaja pereliikmed, kes on vastuvõtva liimesriigi territooriumile sisenenud ja elavad seal vastuolus selle riigi õigusnormidega (eespool viidatud kohtuotsus Cetinkaya, punkt 23), selgitab kaalutlus, et EMÜ-Türgi assotsiatsiooni raames ei ole perekonna taasühinemine Türgi päritolu

võõrtöötaja pereliikmete õigus, vaid sõltub vastupidi siseriikliku ametiasutuse otsusest, mis tehakse üksnes vastavalt asjaomase liikmesriigi õigusele, võttes arvesse nõuet austada põhiõigusi (vt selle kohta eespool viidatud kohtuotsus Derin, punkt 64).

- 63 Samal põhjusel ei saa väita, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimese lõigu kohaldamisala laiendamine Türgi päritolu töötaja pereliikmetele, kes ei ole Türgi kodanikud, kujutaks lisaprotokolliga artikliga 59 vastuolus endast soodsamat kohtlemist, kui see, kuidas liikmesriigid kohtlevad liidu kodanike pereliikmeid, kes ei ole mõne liikmesriigi kodanikud.
- 64 Vastupidi Türgi päritolu töötaja pereliikmetele kohaldatavale korrale on liidu kodaniku kolmanda riigi kodanikust pereliikmete õigusele siseneda liikmesriigi territooriumile seatud direktiivi 2004/38 artikli 5 lõike 2 alusel üksainus tingimus omada sissesõiduviisat või kehtivat elamisluba.
- 65 Seetõttu tuleb esitatud küsimusele vastata, et otsuse nr 1/80 artikli 7 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et Türgi päritolu töötaja pereliige, kes on mõne muu kolmanda riigi kui Türgi kodanik, võib vastuvõtvas liikmesriigis sellest sättest tulenevatele õigustele tugineda, kui kõik muud nimetatud sättes ette nähtud tingimused on täidetud.

Kohtukulud

- 66 Kuna põhikohtuasja poolte jaoks on käesolev menetlus eelotsusetaotluse esitanud kohtus poolelioleva asja üks staadium, otsustab kohtukulude jaotuse siseriiklik kohus. Euroopa Kohtule märkuste esitamise seotud kulusid, välja arvatud poolte kohtukulud, ei hüvitata.

Esitatud põhjendustest lähtudes Euroopa Kohus (teine koda) otsustab:

19. septembri 1980. aasta otsuse nr 1/80 assotsiatsiooni arengu kohta, mille võttis vastu Euroopa Majandusühenduse ja Türgi vahel loodud selle assotsiatsiooni assotsiatsiooninõukogu, mille lepingule kirjutasid 12. septembril 1963 Ankaras alla ühelt poolt Türgi Vabariik ning teiselt poolt EMÜ liikmesriigid ja ühendus ning mis sõlmiti, kiideti heaks ja kinnitati ühenduse nimel nõukogu 23. detsembri 1963. aasta otsusega 64/732/EMÜ, artikli 7 esimest lõiku tuleb tõlgendada nii, et Türgi päritolu töötaja pereliige, kes on mõne muu kolmanda riigi kui Türgi kodanik, võib vastuvõtvas liikmesriigis sellest sättest tulenevatele õigustele tugineda, kui kõik muud nimetatud sättes ette nähtud tingimused on täidetud.

Allkirjad